

จากอดีตถึงปัจจุบันทันอนาคต กับศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อุทัย ดุลยเกษม *

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเสนอให้เห็นว่าในยุคสมัยที่ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบคุณค่าเก่าๆและสร้างระบบคุณค่าใหม่ๆขึ้นมาหลายประการ นับตั้งแต่ระบบคุณค่าบริโภคนิยม ระบบคุณค่าที่เน้นความสำคัญของความสำเร็จด้านวัตถุธรรมและระบบคุณค่าที่ยกย่องความเร็ว เป็นต้น แม้ระบบคุณค่าใหม่ๆเหล่านี้มีข้อดีอยู่ในบางด้าน แต่ข้อเสียที่สำคัญคือการทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการทำลายความหลากหลายอันเป็นรากฐานสำคัญของระบบธรรมชาติและระบบสังคมและวัฒนธรรม ด้วยเหตุดังนั้นจึงเสนอว่า เยาวชนคนรุ่นใหม่ต้องให้ความสนใจอย่างจริงจังกับการศึกษาเรียนรู้ทั้งเนื้อหาและวิถีวิทยาของสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อเป็นการช่วยฟื้นฟูให้ระบบคุณค่าของความเป็นมนุษย์กลับคืนมา หากไม่การดำรงอยู่ของสังคมโลกจะไม่มีสันติภาพและความผาสุก แม้ว่าจะมีเทคโนโลยีอันทันสมัยช่วยให้การดำรงชีวิตมีความสะดวกสบายมากขึ้นก็ตาม

คำสำคัญ : มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ คุณค่าของความเป็นมนุษย์

---

* นักวิชาการอิสระ

From the Past to the Present in Time Future. Disciplines in the Humanities and Social Sciences.

Uthai Dulyakasem*

Abstract

This very short article aims to point to the fact that in the present era where the progress of science and technology is in its high gear, it has destroyed the old value system and at the same time created many new value systems, such as consumerism, materialistic success and the value, which gives great importance to speed and more importantly, perhaps, it destroyed the diversity, which is the foundation of ecological as well as socio-cultural systems. The article therefore strongly recommends that the younger generation must seriously reconsider to study Humanities and Social Sciences in both their contents and methodologies so that human value will be restored and vitalized. Without these values, it will be impossible to expect that our world would be in peace and the people will live with true happiness despite the support of modern technology.

Key words : Humanities; Social Sciences; Human Value

---

* Academic Freedom.

1. เกริ่น

ในปัจจุบันนี้เรามักจะได้ยินนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยและแม้แต่คณาจารย์ที่อยู่ในคณะวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ บ่นกันอย่างกว้างขวางว่า “เป็นการเสียเวลาในมหาวิทยาลัยโดยไม่ได้ประโยชน์อะไรเลยที่ต้องถูกบังคับให้ลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” และนักเรียนที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และกำลังจะสอบเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่างก็มีคำถามกันว่า “เรียนวิชาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณคดี การละคร ปรัชญา มานุษยวิทยา ศาสนาและเทววิทยา และศิลปะเป็นต้น เมื่อจบการศึกษาแล้วจะทำงานอาชีพอะไร

คำถามของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและคำถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่อ้างมานั้นเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ เพราะในกรณีของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ไม่มีใครช่วยอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจว่าทำไมต้องเรียนกลุ่มวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในเมื่อตัวเขาเป็นนักศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สำหรับกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็เข้าใจได้ถึงคำถามของพวกเขา เพราะในสังคมปัจจุบันที่มีระบบเศรษฐกิจ แบบการตลาดหรือที่เรียกว่า Market Economy นั้นตลาดแรงงานต้องการจ้างบัณฑิตที่เรียนมาทางสาขาวิชาที่มีเนื้อหาสามารถนำมาใช้

ประกอบอาชีพได้ เช่น สาขาบัญชี สาขาเกษตรศาสตร์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาพยาบาลศาสตร์ และสาขาแพทยศาสตร์ เป็นต้น ด้วยเหตุดังนั้นการเรียนในสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงไม่เป็นที่นิยมของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาจำนวนมาก

แต่เราต้องเข้าใจว่าในทุกสังคม มิได้มีแต่เรื่องงานอาชีพหรือเรื่องระบบเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ในทุกสังคมยังมีระบบการเมืองการปกครอง ยังมีระบบวัฒนธรรม ยังมีระบบเครือญาติ ยังมีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ เป็นต้น การมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างบรรณสารสอดคล้องและมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเป็นธรรม มีความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย มีความสงบสุขทางจิตใจ มีความรื่นรมย์กับความสวยงามทั้งในด้านศิลปะและวรรณคดี เหล่านี้ การมีความรู้ด้านเทคนิคและเทคโนโลยีจะไม่สามารถช่วยให้สังคมมีความสงบและมีความสุขได้ ยกตัวอย่างว่า ในสังคมที่ต้องการมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแนวระนาบมากกว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแนวตั้ง ย่อมต้องการระบบการเมืองการปกครองที่เรียกว่าระบอบประชาธิปไตย (Democratic Political System) มากกว่าระบบเผด็จการ (Dictatorial Political System) แต่ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงไม่สามารถเกิดขึ้นและพัฒนาได้จริง ถ้าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่และที่สำคัญที่สุด ประชาชนทุกหมู่เหล่าและทุกเผ่าพันธุ์ต้องเคารพในความแตกต่างหลากหลายทั้งในเรื่องระบบคิด ระบบ

คุณค่า ความคิดเห็น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือประชาชนทุกหมู่เหล่าต้องเคารพและยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

แต่ความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายทางวิถีคิด ทางระบบคุณค่า ทางระบบความเชื่อ ทางวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่ในสังคมเดียวกันจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่ได้เรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพราะสองสาขาวิชานี้เป็นวิชาเกี่ยวกับมนุษย์ เช่น วิถีคิดของมนุษย์ ระบบคุณค่า และระบบความเชื่อของมนุษย์ ความคิดเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์ ความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ และโครงสร้างของสถาบันที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น และวิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์ในประเด็นเหล่านี้ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ไม่ใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (Scientific Methods) ซึ่งให้ความสำคัญกับหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) เป็นหลักแต่สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยเฉพาะใช้วิธีการวิเคราะห์ (Analytical Method) หรือวิธีการตั้งคำถามอย่างจริงจัง (Critical Method) หรือการตีความ (Speculative)

นักศึกษาจำนวนมากมักจะไต่ถามคำวิพากษ์วิจารณ์ว่า สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่เหมาะสมกับผู้ที่มีพื้นฐานทางวิชาการอ่อน (Weak in Academics) แท้ที่จริงตรงกันข้ามเพราะผู้ที่เรียนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นผู้ที่มีความรู้และความคิดกว้างไกลและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลายและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้คน เหล่านี้ทั้งในแง่ความก้าวหน้าทางงานอาชีพและในแง่ของรายได้

ถ้าเราศึกษากันถึงผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของบริษัทใหญ่ ๆ ในโลก เราจะพบว่าคนเหล่านั้นถ้าไม่เรียนมาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยตรงก็เป็นผู้ที่มีพื้นฐานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มาเป็นอย่างดี

2. ความเป็นมา

มนุษยศาสตร์ หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Humanities นั้น รากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินสมัยเรอเนซองส์ที่ว่า Studia humanitatis หรือ “Study of Humanities” ถ้าเป็นภาษาละตินยุคคลาสสิก (Classics) มีความหมายว่า “Culture, refinement, education and specifically, an education befitting a cultivated man” หรือการศึกษาที่ทำให้คนให้เป็นคน

ในตอนต้นของศตวรรษที่ 15 คำว่า Studia humanitatis หมายถึงหลักสูตรการศึกษาที่ประกอบด้วย ไวยากรณ์ (ภาษา) โคลงกลอน การพูด ประวัติศาสตร์ และปรัชญาในสังคมตะวันตก การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์สามารถย้อนรอยไปถึง ยุคกรีกโบราณซึ่งเป็นการศึกษาชนิดกว้างสำหรับพลเมืองในสมัยโรมันแนวความคิดด้านศิลปศาสตร์ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ไวยากรณ์ การพูด ตรรกะ พร้อมทั้งเลขคณิต เรขาคณิต ดาราศาสตร์ (Astronomy) และดุริยางคศาสตร์ ซึ่งเน้นทักษะด้านปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 15 เมื่อมนุษยศาสตร์ได้รับการถือว่าเป็นวิชาที่ต้องเรียนมากกว่าการลงมือปฏิบัติ และต่อมาในศตวรรษที่ 20 ได้มีการถูกท้าทายจากกลุ่มที่เรียกว่า Postmodernist ซึ่งพยายามให้คำนิยามสำหรับมนุษยศาสตร์ไปในลักษณะที่สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตยมากขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงของสาขามนุษยศาสตร์ในยุคหลัง

ในราวๆกลางศตวรรษที่ ๑๕ มนุษยศาสตร์ เช่น วิชาไวยากรณ์ (Grammar) วิชาการพูด (Rhetoric) วิชาประวัติศาสตร์ (History) วิชาวรรณคดี (Literature) วิชาภาษา (Languages) และ วิชาปรัชญาศีลธรรม (Moral Philosophy) ได้รับการยกย่องอย่างสูงส่งที่มหาวิทยาลัย Oxford และ มหาวิทยาลัย Cambridge ซึ่งเป็นตัวแบบที่เป็นมาตรฐานของการศึกษาแบบอเมริกัน สาขาวิชาที่เรียนส่วนมากอยู่ในด้านวิชาคลาสสิก (Classics) คณิตศาสตร์ (Mathematics) และ เทววิทยา (Divinity) อย่างไรก็ตามในปีค.ศ. 1847 มหาวิทยาลัยเยล (Yale University) ได้ฉีกตัวออกจากแบบแผนอย่างโบราณโดยการจัดตั้งคณะวิชาเรียกว่า School of Applied Chemistry (คณะวิชาเคมีประยุกต์) ขึ้น และต่อมาในปี 1861 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น Sheffield Scientific School หลักสูตรระดับปริญญาตรีซึ่งใช้เวลา 3 ปี ของ Sheffield Scientific School เน้นการเรียนการสอนในด้าน เคมี วิศวกรรมศาสตร์ และการวิจัย อย่างอิสระ (Independent Research) หลักสูตรดังกล่าวนี้ถือเป็นหลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดของสหรัฐอเมริกาในยุคนั้น หลังจากนั้นการยอมรับถึงความเหนือกว่าของสาขามนุษยศาสตร์ก็ถูกท้าทาย และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ก็แยกออกจากมนุษยศาสตร์และกลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญของสาขาวิชามนุษยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอเมริกัน จนถึงทุกวันนี้ จนเป็นเหตุให้ผู้คนที่อยู่ในสาขาวิทยาศาสตร์และสาขาอื่นๆนอกสาขาวิทยาศาสตร์ที่มีความคิดว่าวิชามนุษยศาสตร์มีความสำคัญ

ต่อชีวิตและการทำงาน ต่างก็มีความเห็นว่านักวิทยาศาสตร์เรียนวิชาด้านมนุษยศาสตร์น้อยเกินไป จนเป็นผลเสียต่อสังคม

ด้วยเหตุตั้งนั้นมหาวิทยาลัยในอเมริกาจำนวนมากที่มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงบังคับให้นักศึกษาทุกสาขาวิชาต้องเรียนรายวิชาที่เรียกรวมๆว่า “ศิลปศาสตร์” หรือ “Liberal Arts” นอกจากนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีวิทยาลัยที่เรียกว่า Liberal Arts College จำนวนมาก และวิทยาลัยเหล่านี้เป็นที่นิยมของคนจำนวนมากไม่น้อยโดยเฉพาะคนที่มีการศึกษาดีและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี Liberal Arts College ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ได้แก่ Oberlin College ในรัฐ Ohio; Reed College ในเมือง Portland รัฐ Oregon; Swarthmore College ในเมือง Philadelphia รัฐ Pennsylvania; Wellesley College ในเมือง Boston, Massachusetts; Williams College ในรัฐ Massachusetts; Claremont College ในรัฐ California เป็นต้น วิทยาลัย Liberal Arts College เหล่านี้เข้าเรียนยากมากและต้องการคะแนน GPA สูง และค่าเล่าเรียนสูงมาก เท่าที่ทราบมีนักเรียนไทยเข้าเรียนในวิทยาลัยประเภทนี้จำนวนไม่มากนัก เพราะเข้าเรียนยากและค่าเล่าเรียนสูง เท่าที่รู้จักชื่ออยู่บ้าง ได้แก่ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ เลขานุการ ASEAN คนปัจจุบันและอดีตรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศ (จบจาก Claremont College ก่อนศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่ Harvard University) รองศาสตราจารย์ ดร.ปราณี ทินกร อดีตรองอธิการบดี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (จบจาก

Swarthmore College ก่อนเรียนต่อระดับปริญญาเอกที่ University of Pennsylvania) รองศาสตราจารย์ ดร.จุลชีพ ชินวรรณโน (จบจาก Swarthmore College ก่อนศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่ Stanford University) ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ (จบจาก Williams College ก่อนศึกษาระดับปริญญาเอกที่ Massachusetts Institute of Technology (MIT) ประธานกรรมการธนาคาร กรุงไทยและอดีตผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทยและอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นต้น จะเห็นได้จากตัวอย่างของคนไทยที่จบจาก Liberal Arts College เหล่านี้หลังจากจบจากวิทยาลัยเหล่านี้แล้ว ได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับ Top 10 ของอเมริกาทุกคน และที่สำคัญทุกคนประสบความสำเร็จในด้านการอาชีพอย่างสูง

เพราะฉะนั้น การที่มีความคิดว่าการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่มีอนาคตในด้านการงานอาชีพนั้น ไม่มีมูลความจริงในทางตรงกันข้ามการเรียนในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่กว้างไกล มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์และมีจินตนาการ และในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของความรู้ใหม่ๆ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้วิชาการด้านที่เน้นเทคนิคเฉพาะทางล้าสมัยอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการคงอยู่ได้อย่างถาวร จนแม้กระทั่งนักวิทยาศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงก็มองโลกอย่างโรเบิร์ต ไรน์สไตน์ ยังกล่าวว่า “Imagination is more important than knowledge” (จินตนาการมีความสำคัญกว่าความรู้)

4. ขอบเขตของสาขามนุษยศาสตร์

แม้จะมีข้อถกเถียงกันอยู่บ้างว่าสังคมศาสตร์กับมนุษยศาสตร์เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่แต่เพื่อความเข้าใจเบื้องต้นในที่นี้ขอรวมเอาสังคมศาสตร์กับมนุษยศาสตร์ไว้ด้วยกันและในสาขามนุษยศาสตร์นี้ได้ครอบคลุมเอาสังคมศาสตร์ไว้ด้วย ด้วยเหตุดังนั้นสาขามนุษยศาสตร์ ครอบคลุมสาขาวิชาดังต่อไปนี้

1. *สังคมศาสตร์ (Social Science)* สังคมศาสตร์เป็นวิชาการสาขาหนึ่งซึ่งว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ (Human Society) สังคมศาสตร์เป็นสาขาที่ครอบคลุมเนื้อหากว้างรวมเอาสาขาย่อยๆ ต่างๆ ไว้หลายสาขาที่ไม่สามารถศึกษาได้ด้วยสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Sciences) เช่น โบราณคดี มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา รัฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และสังคมวิทยา เป็นต้น

2. *มนุษยศาสตร์ (Humanities)* มนุษยศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับระบบคิด ระบบความเชื่อ และระบบคุณค่าของมนุษย์ มนุษยศาสตร์ครอบคลุมเนื้อหากว้างขวางเช่นเดียวกัน เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วรรณคดี ปรัชญา นิติศาสตร์ เทววิทยา ศิลปะ ดุริยางคศาสตร์ ศิลปะการแสดง เป็นต้น

5. ความสำคัญของสาขามนุษยศาสตร์กับการศึกษาระดับอุดมศึกษา

มนุษยศาสตร์ถือเป็นแขนงข้างหนึ่งของสถาบันที่มีลักษณะพิเศษเรียกว่ามหาวิทยาลัย (University) มนุษยศาสตร์ถือว่าเป็นสาขาวิชาที่เป็น “แม่” ของทุกสาขาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย สถาบันพิเศษที่เรียกว่ามหาวิทยาลัย นี้เป็นองค์กรหรือระบบที่จัดการศึกษาในระดับสูง โดยปรกติ

แล้วมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมหรือเป็นชุมชนของผู้รู้หรือนักวิชาการ ในหลายๆสังคมมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมของผู้ที่มีการศึกษาในแต่ละสาขาที่เก่งที่สุด เช่น แพทย์ที่เก่งที่สุดอยู่ที่คณะแพทยศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ที่เก่งที่สุดอยู่ที่คณะเศรษฐศาสตร์ วิศวกรที่เก่งที่สุดอยู่ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ เกษกรที่เก่งที่สุดอยู่ที่คณะเกษตรศาสตร์ ครูที่เก่งที่สุดอยู่ที่คณะครุศาสตร์ เป็นต้น งานหรือความรับผิดชอบหลักของมหาวิทยาลัยคือการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยคณาจารย์และนักศึกษาในระดับบัณฑิตวิทยาลัย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังทำหน้าที่หรือมีความรับผิดชอบด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมและความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ให้แก่นักศึกษาหรือเยาวชนตลอดจนให้บริการทางวิชาการแก่สังคมหรือชุมชน ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่มหาวิทยาลัย คำว่ามหาวิทยาลัยหรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า University นี้มีรากมาจากภาษาละติน ที่ว่า Universitat ซึ่งมีความหมายว่า “ทั้งหมดทั้งสิ้น” (Totality) หรือ “สากล” หรือ “จักรวาล” (Universe) หรือ “องค์รวม” (Whole) และมีความหมายว่าเป็น

1. กลุ่มบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันในที่ที่หนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดและผสมผสานองค์ความรู้ในระดับสูงของสาขาวิชาต่างๆ
2. เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่จัดการสอน การทำวิจัยและมีอำนาจในการอนุมัติปริญญาให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา
3. ในด้านกายภาพ มหาวิทยาลัย ถือเป็น “จักรวาล”หรือ มีความเป็น “สากล” (Universe) เป็นชุมชนของผู้รู้หรือนักวิชาการ และ เป็นแหล่งรวมของมวลชน (Mass of People) มหาวิทยาลัยมีความ

เป็นอิสระค่อนข้างมากเพราะมีสภามหาวิทยาลัย และมีกฎระเบียบที่สามารถออกใช้เองได้จำนวนมาก แต่ในขณะที่เดียวกันปัญหาของการบริหารมหาวิทยาลัยในสังคมไทยกลับอยู่ที่สภามหาวิทยาลัย เพราะกรรมการสภามหาวิทยาลัยไม่รู้และไม่เข้าใจบทบาทที่ถูกต้องของตน แต่เข้ามาเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเพื่อความมีเกียรติและเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวในบางด้าน ในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะประกอบด้วยคณะ (Faculty) ซึ่งคำว่า Faculty นี้มีรากมาจากภาษาละตินว่า Facultat หรือ Facultats แปลว่า “สาขาของการเรียนรู้” (A Branch of Learning) มันเป็นสาขาการเรียนการสอนภายในสถาบันที่โดยปรกติแล้วจะมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างภาควิชาต่างๆ และจัดการศึกษาที่นำไปสู่การได้รับปริญญาในสาขาใดสาขาหนึ่งในยุคกลาง (Medieval Age) สาขาวิชาในมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ สาขาเทววิทยา (Theology) นิติศาสตร์ (Law) แพทยศาสตร์ (Medicine) และศิลปะ (Arts) สาขาวิชามนุษยศาสตร์ หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Humanities เป็นคำที่เกิดขึ้นพร้อมกับวิวัฒนาการของระบบมหาวิทยาลัย มนุษยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของความรู้ที่เกี่ยวกับมนุษย์และวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของมนุษย์วิชาสาขามนุษยศาสตร์ใช้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีวิเคราะห์ การตั้งคำถามและการวิพากษ์ (Analytical and Critical Methods) และได้ความรู้จากความซาบซึ้งชื่นชมในระบบคุณค่าของมนุษย์ (Human Values) และความสามารถที่เป็นลักษณะเฉพาะของจิตวิญญาณมนุษย์ในการแสดงออกในความเป็นตัวตนด้านต่างๆ ของมนุษย์ โดยปรกติแล้ว มหาวิทยาลัยเกิดขึ้น

ด้วยจุดประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาของมนุษย์และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาของสังคมหรือชุมชน ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ ด้วยเหตุตั้งนั้นความรู้ด้าน มนุษยศาสตร์ย่อมมีเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหาของ มนุษย์ ดังเป็นที่รับรู้กันอยู่ว่าความรัก การยอมรับซึ่ง กันและกันตลอดจนระบบคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ด้านอื่น ๆ นั้นไม่สามารถหาได้จากการเรียนวิชาด้าน เคมี ด้านการเงินหรือจากด้านอาวุธในสงคราม แต่ สามารถเรียนรู้ได้จากวัฒนธรรมและมนุษยศาสตร์ การสร้างสรรค์ และการค้นพบใหม่ของความเป็น มนุษย์ในตัวคนถือเป็นภารกิจของนักมนุษยศาสตร์ เลยทีเดียวก เพราะฉะนั้นจึงควรเป็นความภาคภูมิใจ ของผู้ที่เลือกเรียนสาขามนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ถ้าเราต้องการให้โลก ของเรามีสันติภาพ การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ควร จะต้องหวนคืนมา ระบบคุณค่าของมนุษย์ต้องมีการ เรียนการสอนมากกว่าการเรียนรู้เรื่องการใช้ปืนพา หน่าไม้หรือลูกระเบิด ถ้าจะว่ากันไปแล้วควรให้ นักศึกษาทุกคนได้เรียนมนุษยศาสตร์และสังคม ศาสตร์ในระดับ ปริญญาตรีก่อนแล้วจึงไปเรียน ต่อในสาขาวิชาชีพที่ตนสนใจ เช่นแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ธุรกิจอุตสาหกรรมและวิทยาการ จัดการ ในปัจจุบันนี้ ความล้มเหลวของหลายๆอาชีพ เกิดขึ้นเพราะการให้การศึกษาแก่ปัจเจกบุคคลที่ไร้ หัวใจ และเป็นคนที่ไม่มี ความหมายและคุณค่าใน ชีวิต นอกจากการสั่งสมเงินทอง อำนาจ ตำแหน่ง หน้าที่ การงานอาชีพและวัตถุต่างๆ แต่ไม่มีหัวใจ ในการรับใช้เพื่อนมนุษย์เออาเลย คนรุ่นใหม่ของ สังคมไทยอยากมีชีวิตเช่นที่วานี้ หรือพูดถึง ประเด็นนี้ ขออนุญาตตั้งข้อสังเกตว่า คนรุ่นเก่า ที่อยู่ในวัย 50 กว่าขึ้นไป มีระบบคุณค่าในชีวิตที่

แตกต่างจากระบบคุณค่าที่คนในวัย 20 กว่าๆหรือ 30 กว่าๆในยุคนี้ นั่นคือ คนรุ่นเก่ายึดถือคุณค่าใน การดำเนินชีวิตที่ฝรั่งเรียกว่า Live to Work นั่นคือ การมีชีวิตอยู่เพื่อการทำงานและการสร้างตัวเอง และครอบครัว บางคนทำงานจนเมื่ออายุเกิน 60 ปีไป แล้วก็ยังทำงานอยู่ แต่คนรุ่นใหม่ยุคนี้ยึดถือคุณค่า ที่ฝรั่งเรียกว่า Work to Live นั่นคือ พวกเขาทำงาน เพื่อการมีชีวิตอยู่โดยเฉพาะการมีชีวิตอยู่ที่สะดวก สบายและรื่นรมย์ในการดำรงชีวิต คนรุ่นเก่าจะมีความประหยัดใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวัง ซื่อซื่อซื่อของตาม Function ของมัน เช่น ซื้อมาฬิกาข้อมือ ก็เพื่อไว้บอกเวลา ซื้อมาปากกาไว้สำหรับเขียนหนังสือ ซื้อมอเตอร์ก็เพื่อเป็นพาหนะในการเดินทาง ซื้อมอเตอร์ก็เพื่อสวมใส่ปกปิดร่างกาย การกินการอยู่ก็ เพื่อการมีชีวิตอยู่ แต่คนรุ่นใหม่ในยุคนี้ใช้จ่ายอย่าง ฟุ่มเฟือยบางครั้งนำเงินที่คาดหวังจะหาได้ในอนาคต มาใช้จ่ายก่อน การซื้อมอเตอร์ก็ซื้อมาตาม Fashion เช่น ซื้อมาฬิกาที่เป็นแบรนด์ดังๆ ซื้อมอเตอร์เป็นแบรนด์ ดังๆ ราคาแพงๆ กินอาหารราคาแพงๆ ในสถานที่ หูหราเป็นต้น และนี่เป็นสาเหตุหนึ่งของความเสื่อม เสี่ยงทางด้านศีลธรรมของคนหนุ่มสาวจำนวนไม่น้อย นี้มิใช่เป็นเพราะการไม่เรียนรู้ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์อย่างจริงจังและแตกฉานดอกหรือ

6. เหตุผลสำคัญในการศึกษาวิชามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์สำหรับการเตรียมตัวเป็น สมาชิกที่ดีของสังคมและการเตรียมตัวเข้าสู่ โลกแห่งการงานอาชีพ

มีนักเขียนชื่อ Dan Albert ได้ให้เหตุผลไว้ ว่าเพราะเหตุใดผู้ที่ต้องการมีชีวิตที่ดี มีการ งานอาชีพประสบความสำเร็จ ควรเรียนวิชาด้าน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ช่วยเตรียมตัวผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีความรับผิดชอบของสังคม เพราะวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการขัดเกลาความคิด และปลูกฝังระบบคุณค่าที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย วิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายในมิติต่างๆของมนุษย์และสังคมและให้มีความเคารพในความแตกต่างหลากหลายที่มีอยู่ในสังคม มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นและชื่นชมในมิติด้านความคิด ความงามหรือสิ่งที่เป็นสุนทรียะในชีวิต

2. การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยและได้ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์จากคนที่มิจิตใจที่ยิ่งใหญ่ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติชีวิตของนักคิด นักเขียนคนสำคัญๆของโลก การเรียนวิชาวรรณคดีที่ใช้จินตนาการอย่างสูง การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงธรรมชาติของมนุษย์และสังคม การเรียนในด้านนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นคิดและได้ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์และจินตนาการได้มาก แม้แต่การเรียนรู้ประวัติของนักวิทยาศาสตร์อย่าง Charles Darwin ผู้สร้างทฤษฎีวิวัฒนาการด้วยวิธีการคัดสรรตามธรรมชาติ (Theory of Evolution by Natural Selection) หรือ การเรียนเกี่ยวกับประวัติของ Malthus เจ้าของทฤษฎี เกี่ยวกับประชากรเป็นต้น ก็จะช่วยผู้เรียนรู้ถึงวิถีคิด ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และจินตนาการของนักวิทยาศาสตร์ชื่อดังเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

3. การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ซึ่งเน้นด้าน

องค์ความรู้และเทคนิควิธีของศาสตร์นั้นๆจะมีอายุการใช้งานจริงในระยะสั้นเพราะองค์ความรู้และเทคนิควิธีในศาสตร์เหล่านั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและถูกลบล้างด้วยองค์ความรู้และเทคนิควิธีใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ความรู้ความเข้าใจด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะมีอายุการใช้งานที่ยืนยาวและสามารถขยายความคิดความอ่านออกไปได้อีกเรื่อยๆ ดังที่เราเห็นได้ว่ารถยนต์รุ่นใหม่ๆ มีอายุการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพได้ประมาณ 10 ปี เครื่องมือหรืออุปกรณ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ไฮเทคทั้งหลายมีอายุใช้งานประมาณ 2 - 3 ปี ก็ล้าสมัยแล้ว ไม่เชื่อขอให้ดูโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ดูเถิด

4. การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ช่วยเพิ่มพูนความสามารถของผู้เรียนในด้านการสื่อสารและการทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างดี เราจะเห็นบ่อยๆว่านักวิทยาศาสตร์จำนวนมากไม่สามารถสื่อสารหรือถ่ายทอดความคิดให้คนอื่นเข้าใจได้ แต่นักมนุษยศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ซึ่งได้เรียนวิชาเกี่ยวกับการพูด การเขียน การสื่อสารตลอดจนการจับประเด็นจากการอ่านและการฟัง ทำให้สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้อย่างชัดเจนตรงประเด็น ทำให้สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างปราศจากความขัดแย้งอันเกิดจากความเข้าใจผิด และคุณสมบัติดังกล่าวนี้สามารถช่วยให้การทำงานอาชีพมีความก้าวหน้าได้ดีด้วย

5. การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีความเข้าใจในวัฒนธรรม วิถีคิด

ของคนต่างชาติต่างภาษาได้เป็นอย่างดี และในยุคโลกาภิวัตน์นี้คุณสมบัติด้านเหล่านี้เป็นประโยชน์มากต่อการติดต่อสัมพันธ์กับคนต่างชาติต่างภาษาและต่างศาสนา ทำให้มีความก้าวหน้าในงานอาชีพ โดยเฉพาะด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม หรือแม้แต่ในด้านวิทยาศาสตร์และด้านการแพทย์ ยิ่งประเทศไทยของเราจะมีข้อตกลงในด้านต่างๆ เมื่อประชาคมอาเซียนเริ่มเดินหน้าอย่างจริงจังในปี 2558 วิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น เพราะประชาคมอาเซียนจะไม่มีทางแข็งเกร่งเพียงพอที่จะแข่งขันกับประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การทหารและทางการศึกษาได้ ถ้าประชาชนของประเทศสมาชิกไม่มีความรู้ ความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างหลากหลาย ด้านเชื้อชาติ ด้านศาสนา ด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านวัฒนธรรมและด้านภาษาเพราะฉะนั้น การเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่ดี การศึกษาวรรณคดีของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ดี การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ดี การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและศาสนาของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่ดี เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียนทั้งสิ้น และความรู้ความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ เราเรียนรู้ได้ด้วยการศึกษาในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่านั้น กระนั้นแล้วเรายังไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์อีกหรือ

6. การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะช่วยให้กำแพงกั้นระหว่างสาขาวิชาต่างๆ ลดน้อยลง สามารถช่วยให้นักศึกษา

สามารถเรียนข้ามสาขาวิชาได้หรือเรียกว่าสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบ Trans-disciplinary หรือ Interdisciplinary ได้มากขึ้นซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ตลาดแรงงานที่ดี การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตยก็ดี มีความต้องการสมาชิกหรือแรงงานที่มีความรู้และทักษะในลักษณะบูรณาการ และมีความรู้ทั้งในทางกว้างและในทางลึก

7. นักศึกษาจะได้รับประโยชน์จากคณาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์แนะแนวตอนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา เพราะคณาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์แนะแนวที่มีพื้นความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จะเป็นผู้ที่มีความรู้กว้างในด้านอาชีพหรือตลาดแรงงานที่มีความเป็นพลวัตสูง อาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์แนะแนวที่มีความคิดแคบและขาดความเข้าใจในธรรมชาติของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความซับซ้อนและมีพลวัตสูงก็มักจะแนะนำให้ นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่เป็น Vocational หรือ Professional Courses มากกว่าการเรียนด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

8. การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มีต่อสังคมและต่อชีวิตมนุษย์และมีความเข้าใจถึงความต้องการของสังคมในด้านวิทยาศาสตร์ในอนาคต การศึกษาวิชาวรรณคดี วิชาประวัติศาสตร์และปรัชญาช่วยให้เราสามารถมองเห็นอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ที่มีต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์และต่อการสร้างสังคมทั้งในทางบวกและทางลบ การศึกษาในวิชาดังกล่าวนี้จะช่วยให้เราทราบถึงความต้องการของสังคมด้วย

9. การศึกษาในสาขาที่เป็น Inter-disciplinary เป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ปริญญาไม่ว่าในสาขาใด ถึงแม้ว่าใบปริญญาที่เราได้รับจากมหาวิทยาลัยจะให้ความหมายว่าเราเป็นใครและเราชำนาญด้านใด แต่คุณค่าที่แท้จริงและสำคัญกว่าได้มาจากสิ่งที่อยู่ในหัวและในหัวใจ (Head and Heart) ของเรา ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับการฝึกฝนอบรมวิชาการสาขาอื่นๆ ได้มาก

10. การศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะช่วยให้เราเข้าใจว่า การเป็นขั้วตรงข้ามระหว่างวิทยาศาสตร์กายภาพกับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์นั้นไม่มีอยู่จริง คนทั่วไปและแม้แต่ นักวิทยาศาสตร์มักมีความเชื่อว่าวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Facts) และมนุษยศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่า (Values) แต่แท้ที่จริงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการแพทย์ มิได้เป็นสาขาที่ปราศจากคุณค่า สาขาเหล่านี้ไม่สามารถอ้าง “ความเป็นกลาง” (Value-free หรือ Being Neutral) ได้เพราะไม่ว่าในทฤษฎี หรือการรักษาพยาบาลหรือแม้แต่เทคโนโลยีที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นล้วนแต่มีระบบคุณค่าแฝงอยู่ทั้งสิ้น เพราะวิทยาศาสตร์ก็ดี เทคโนโลยีก็ดี เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีเป็นมิติของวัฒนธรรมที่เรียกว่า Instrumental Dimension of Culture ซึ่งคู่กับสิ่งที่เรียกว่า Expressive Dimension of Culture อันได้แก่ ระบบคิด ระบบคุณค่า ระบบความเชื่อต่างๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การมีความรู้ความเข้าใจในระบบคุณค่า ซึ่งได้จากการเรียนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อชีวิตของทุกคนไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไร

7. ข้อจำกัดของสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยปัจจุบัน

ถ้าเราเปรียบเทียบการเติบโตของจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนในปัจจุบันนี้ เราจะเห็นว่าจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ไม่เพิ่มขึ้นมากเท่ากับนักศึกษาที่เลือกเรียนในสาขาที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional Programs)

วิกฤติการณ์ปัจจุบันที่สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เผชิญอยู่ในมหาวิทยาลัยมีหลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดคือการที่มหาวิทยาลัยต้องพึ่งพาตัวเองด้านการเงินงบประมาณมากขึ้นประกอบกับแรงกดดันจากภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวนักศึกษาที่ต้องการให้ลูกหลานที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้งานอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้ดี นอกจากนั้นการสนับสนุนด้านการเงินจากภาครัฐก็เอกชนสำหรับการทำวิจัยต่างก็ให้ความสำคัญกับสาขาวิชาที่มีผลประโยชน์ทางด้านสร้างรายได้และสร้างกำไรเป็นหลักใหญ่ เป็นเหตุให้นักศึกษาและคณาจารย์ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญหรือให้น้ำหนักกับการศึกษาในสาขาอื่นๆ ที่สามารถสร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย ในด้านการวิจัยมากกว่าการให้ความสำคัญกับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การให้ความสำคัญกับเรื่องธุรกิจอุตสาหกรรมทำให้มีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยในแง่บทบาทด้านการจัดการศึกษาเรียนรู้และการเป็นผู้นำทางความคิดให้แก่สังคม

เป็นที่ทราบกันดีว่าสิ่งที่ทำให้มนุษยศาสตร์แตกต่างจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มิได้อยู่ที่เนื้อหาสาระของวิชาการ แต่แตกต่างกันในวิธีการ

ตั้งคำถาม มนุษยศาสตร์มุ่งที่จะเข้าใจในความหมาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายสูงสุด และมีความซาบซึ้ง ในปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์และทางสังคม เป็น วิธีการ”ตีความ” หรือ “ให้ความหมาย” ในการค้นหา “ความจริง (Truth) มากกว่าที่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปรากฏการณ์และการค้นหา ความเป็นจริงในโลกธรรมชาติ นอกเหนือจากการประยุกต์ใช้ในสังคม การมีจินตนาการเป็นเครื่องมือ ที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจความหมายของ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวรรณคดี จินตนาการ เป็นเครื่องมือที่สำคัญของศิลปินและนักวิชาการหรือ ผู้รู้ในการสร้างความหมายที่กระตุ้นการตอบสนอง ของผู้ดูหรือผู้ฟัง นักวิชาการด้านมนุษยศาสตร์มี ชีวิตอยู่ท่ามกลางประสบการณ์ของชีวิตจริง จึงไม่ เชื่อว่าในทางทฤษฎีแล้ว ความรู้ที่สมบูรณ์ (Absolute Knowledge) จะมีความเป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้เอง จึงมีข้อวิพากษ์เกี่ยวกับมนุษยศาสตร์ว่าไม่เป็น “วิทยาศาสตร์” เพราะฉะนั้นจึงไม่เหมาะที่จะบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย แต่ข้อ ได้แย้งของนักมนุษยศาสตร์ในเรื่องนี้ก็คือสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ไม่ได้วัดอ้างว่าจะมีประโยชน์ใช้สอย แต่การศึกษามนุษยศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความ รู้ที่ลึกซึ้ง ในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความซับซ้อน และเต็มไปด้วยปัญหามากมาย ประการและระบบคิด ตลอดจนระบบคุณค่าที่เรียนรู้จากมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบ ประชาธิปไตยและการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ด้วย วิธีการที่สร้างสรรค์หรือการใช้จินตนาการ

8. สรุป

ในสังคมที่เขตแดนของประเทศลดความ สำคัญลงมากแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดของกระแส

โลกาภิวัตน์หรือการรวมกลุ่มประเทศต่างๆ เป็น ประชาคม หรือเป็นกลุ่มผู้ผลิตสินค้าประเภท เดียวกัน เช่น OPEC ตลอดจนการพัฒนาของ เทคโนโลยีการสื่อสารที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและ แพร่หลายทำให้โลกไร้พรมแดน การคมนาคม ขนส่งที่ทันสมัยและรวดเร็วขึ้น ทำให้การติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ด้านวิถีชีวิต ด้านภาษา ด้านศาสนา ด้านการศึกษา ด้านความเชื่อ ฯลฯ นอกจากนี้การแข่งขันแย่ง ชิงกันในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านพลังงาน การแสวงหากำไรจากระบบการค้า และการควบคุม อำนาจทางการทหาร ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวนี้ ความเป็นไปได้ที่จะเกิดความขัดแย้งย่อมเป็น ไปได้มาก เพราะฉะนั้นความสามารถในการ สื่อสารที่ดี ความเข้าใจและการเคารพในความ แตกต่างหลากหลายก็ดีย่อมเป็นคุณสมบัติที่จำเป็น และสำคัญมากในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น ในโลกนี้ และคุณสมบัติเหล่านี้ไม่มีทางสร้างได้ หากไม่มีการศึกษาเรียนรู้ด้านสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ของประชากรส่วนใหญ่

ด้วยเหตุดังนั้น จึงขอให้บุคลากรของ มหาวิทยาลัยทั้งคณาจารย์นักศึกษา นักพัฒนา หลักสูตรและนักประเมินผลหรือนักประกันคุณภาพ การศึกษาจงได้พิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจังและ อย่างมีสติปัญญา

เอกสารอ้างอิง

อุทัย คุลเกษม. (2555). *แนวการบรรยายในการ*

ประชุมสัมมนาทางวิชาการ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.